

STANGE KOMMUNE

Rådmannen
Administrativ avdeling

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.,

0030 OSLO

<i>Deres ref.</i>	<i>Vår ref.</i>	<i>Saksb.</i>	<i>Arkivkode</i>	<i>Dato</i>
2002-458-1	02/00774 02/011471	Erik Heldal Haugerud	/C5/&13 :	17.07.02

NOU 2002:1. FORTID FORMER FRAMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK - HØRINGSUTTALELSE

Vedlagt oversendes Stange kommunes høringsuttalelse.

Med hilsen

for *Eirik dinkholt fensur*
Erik Heldal Haugerud
Rådmann

Notat

Til:	Rådmannen
Fra:	Terje Moshaug
Sak:	NOU 2002:1. FORTID FORMER FRAMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK - HØRING

Saksnr.	Løpenr.	Arkivkode	Sted	Dato
02/00774	009284/02	C5 & I3	STANGE	10.06 02

NOU 2002:1. FORTID FORMER FRAMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK - HØRING

Stange kommune har vurdert NOU 2002:1 Fortid former framtid og vil i den sammenheng gi følgende høringsuttalelse:

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en framtidsrettet kulturminnepolitikk

Etter vår oppfatning gir utvalgets mål for kulturminnepolitikken – bl.a. at

- den skal framvise et historisk, kulturelt og materielt mangfold
- den skal vektlegge likeverd i samspillet mellom offentlige og private aktører og
- de økonomiske rammene må stå i et rimelig forhold til oppgavene

viktige grunnforutsetninger for at kulturminnepolitikken skal bli framtidsrettet og, som det tidligere har hett i slike sammenhenger, gi "fortiden en framtid".

Når det gjelder viktig eller ikke viktig i det videre arbeidet, er det klart at noe er mer viktig for Stange enn for eksempelvis Kautokeino, men vårt inntrykk er at utredningen fanger opp på en solid måte det mangfoldet av innfallsvinkler og problemer som det er nødvendig å arbeide videre med – dvs. at både økonomi, lovutforming, forskning og utdanning, men også formidling, ja, hele feltet er viktig for å få et best mulig resultat.

De største truslene tror vi ligger i manglende kompetanse og økonomi, og det betyr at det er her det er særlig viktig å komme videre.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven

Vi tror at den viktigste måten å legge til rette for interesse og engasjement fra folk flest i en aktiv bruk av kulturarven må ta utgangspunkt i det nære, det som på forhånd er best kjent. Dette taler for at så mye som praktisk mulig av forvaltningen av kulturminnene må legges på lokalt nivå.

Forvaltningen av kulturminner inneholder også muligheten for konflikter. Derfor er det nok også riktig å sikre seg at det lokale skjønnnet er basert på kunnskap via registre, retningslinjer m.m., og med muligheten for at anker kan gå til høyere nivåer.

Kunnskap kan en også sikre seg gjennom godt formidlingsarbeid, både i skoleverket, via museer og ved å samarbeide med lokale organisasjoner som historielag.

På kommunalt nivå er plan- og bygningsloven viktig pga. dens vektlegging av publikums medvirkning i planprosessene. Iallfall er det via dette instituttet mulig å legge opp til brede prosesser, høringsmøter m.m. som i seg selv kan skape engasjement og forankring. Gjennom plan- og bygningsloven er det også mulig å regulere med formål bevaring (§

25-6), og dette er iallfall i prinsippet en god mulighet for å ta lokale hensyn i saker for lokale formål.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Økonomien i kulturminnevernet er, som beskrevet ovenfor, ett av de aller viktigste forutsetninger for at visjonene i dette arbeidet skal la seg realisere. Etter Stanges oppfatning vil alle de tre virkemidlene - tilskudd, kulturfond og med særregler når det gjelder skatter og avgifter - hver for seg og i sum ha gode muligheter til å bidra til måloppnåelsen. De viktigste virkemidlene for målrettet innsats ligger nok i anvendelsen av tilskudd og fondsmidler, for her kan ressursbruken settes inn der midlene "gir størst avkastning".

Bruk av skatte- avgiftssystemet vil være viktigst som signaler og håndslag for eiere av fredede bygg og anlegg/miljøer, ikke minst som et bidrag til at det ikke skal bli umulig å sitte som eier av en fredet bygning, slik det til dels har vært i dag. Hvor mange kulturminner er ødelagt/misskjøttet siste 50 år pga. mangel på ressurser?

Når det gjelder bruk av kulturminner i næringsvirksomhet og verdiskaping, har utredningen selv vært innom det området som først og fremst peker seg ut, reiselivsnæringen. Den offentlige kulturminneforvaltningen bør i en slik sammenheng først og fremst være der som ekspert og rådgiver samt kunnskapsbank. Dette er ikke minst viktig også fordi overeksponering av sårbare objekter bør unngås, dvs. at en må vurdere hvor mye besøk m.m. et objekt tåler.

Kulturminneforvaltningen vil også kunne spille en rolle i kunnskapsoverføringer om kulturminner, der disse ikke kan anvendes direkte, men heller spille en rolle for stedsutvikling og stedsidentitet.

Jo mer interesse det er for et kulturminne eller -miljø, jo lettere vil det også være å sikre fortsatt drift når eventuell offentlig finansiering er falt bort. I vår kommune kjenner vi til at lokale organisasjoner er viktige i en slik sammenheng, for eksempel gjelder det Kvennstugua, et lokalt bygdetun, der det både spilles teater, holdes konserter og holdes åpent for kaffeservering ved frivillige på søndager gjennom hele sommersesongen.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Å spille på lag med eiere av fredede bygninger og anlegg er særdeles viktig. Derfor er det av stor betydning at utvalget går ganske grundig inn på dette området. Nå kan eiere være av mange slag, fra enkeltpersoner via organisasjoner og til stat og kommuner. Da blir det viktig at like vilkår for alle eierkonstellasjoner blir fastslått. Særlig viktig blir det at staten

For øvrig er det av stor betydning å bygge opp gode relasjoner og følge opp med nødvendig informasjon om forhold av betydning for eierskapet og de forpliktelser det innebærer. Ellers er det ikke til å komme fra at økonomi spiller en betydelig rolle. Når det stilles omfattende krav til en eier, må det også sørges for at det kan gis økonomiske muligheter til oppfølging. Et eget driftstilskudd til eiere av fredede kulturminner ville her være et svært viktig virkemiddel og signal.

5. Partnerskap og samarbeid

Stange kommune vil slutte seg til utvalgets forslag om at det bør legges opp til mest mulig samarbeid mellom alle aktører innen kulturminnevernet. Det er særlig viktig i denne sammenheng å følge opp eiere av fredede bygg og anlegg bedre enn i dag og på

den måten gjøre dem bedre i stand til å skjøtte sitt ansvar. Med ny formålsparagraf i kulturminneloven, bedrede informasjonsopplegg og driftstilskudd samt andre av de foreslåtte økonomiske tiltak rettet mot eierne er vi overbevist om at samarbeidsklimaet vil kunne bli vesentlig bedre enn i dag, noe som også bør gjøre dem til enda bedre samarbeidspartnere.

Allerede i dag er frivillige organisasjoner og museer viktige aktører i kulturminnevernarbeidet. Likevel vil det være nyttig å bygge ut grunnlaget for at dette kan bli enda bedre. Etter vårt syn bør dette skje først og fremst ved at deres spesielle kompetanse trekkes inn i ulike prosesser for formidling, dokumentasjon m.m. Både eiere og kulturminnemyndigheter bør også kunne be om bistand og råd fra de framtidige konsoliderte museer. Dette bør likevel ikke skje ved å pålegge dem ansvar som vil virke tyngende og problematisk. For å ta et eksempel: Museer skal først og fremst være museer med de oppgavene som følger av det. Om det forutsettes at de skal trekkes inn i et videre arbeid med kulturminnevern, bør dette helst skje gjennom inngåelse av avtaler, der denne tilleggsopgaven spesifiseres og betales for.

Når det gjelder organisasjoner som historielag og fortidsminneforeningen, så bør disse selv kunne styre hvilke oppgaver de ser det som naturlig å bistå med. Myndighetsutøvelse vil det ikke være like naturlig å ha denne type samarbeid med frivillige organisasjoner om, selv om de naturligvis som naturlige parter bør ha full anledning til å avgi uttalelser og delta i høringer og prosesser om kulturminnevernet.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Under dette punkt vil vi bare kommentere og understreke betydningen av det forslaget som utvalget selv kommer med – etableringen av et helhetlig system med tilgang til alle aktuelle registre gjennom en felles dataportal for å lette tilgjengeligheten. Det er også viktig at slike registre er brukervennlige.

Vedlikehold og restaurering av mange viktige kulturminner vil være helt avhengig av at det finnes nok kompetanse på den tekniske siden. Derfor er det også viktig at kapasiteten på utdanning av fagpersoner, både på håndverker- og konservatorsiden, økes. Det vil også være helt avgjørende for suksessen med delegering av ansvar ned til kommunene at det finnes tilstrekkelig kompetanse til å håndtere de ulike faglige spørsmål på dette styringsnivå. Derfor er det viktig å øke kapasiteten også når det gjelder utdanning i kulturminneforvaltning.

Ettersom kulturvernet i kommunene sannsynligvis ikke kan regne med å danne store fagmiljøer, vil det være viktig for den som skal arbeide med slike saker lokal at det er enkel tilgang til fagregistre, mulighet for videreutdanning og faglig oppdatering og nettverk.

7. Mindretallets særmerknad

Svært mye av mindretallets særmerknad synes etter vårt syn å være basert på et ståsted utenfor den offentlige kulturminneforvaltning og med sterk vektlegging av eiersidens behov og problemer.

I tillegg rettes det også kritikk mot flertallet for manglende analyse av dagens situasjon og virkningene av den politikk som har vært ført tidligere. Det er vanskelig å fullt ut støtte et slikt utsagn. Etter vårt syn har utvalget tatt hensyn til den kunnskap og erfaring som finnes og brukt dette som utgangspunkt for sine forslag og konklusjoner. Å kreve at

utvalget skulle foreta supplerende undersøkelser på områder med mangelfull kunnskap, for eksempel i oppfølging av SEFRAK-registreringen, synes lite gjennomtenkt. Det må være tilstrekkelig at konklusjonene er rimelig godt underbygd med fakta eller indisier, og det finner vi at de er.

Mindretallet kritiserer også utvalget for å være for lite kritisk og med manglende vilje til tydelige prioriteringer. Heller ikke dette klarer vi å lese ut av flertallets forslag, der det bl.a. legges vekt på å klargjøre overfor eierne bedre enn i dagens lovtekster muligheten for dispensasjoner; behovet for en bevisst prioritering blir også understreket flere steder i teksten. En annen sak er at dette punktet nok kanskje kunne vært understreket enda sterkere eller problematisert.

Også mindretallet gir en del gode innspill og forslag/kommentarer til ettertanke. At også private eiere har og vil kunne ha betydelige interesser i å arbeide på parti med kulturminnevernet ut fra økonomiske interesser om forholdene legges bedre til rette, anser vi for korrekt. I vurderingen av gammelt husgeråd pekes det på at disse i dag ofte har betydelig verdi og ikke bare er av interesse for museer, som derfor mer bevisst bør velge ut de gjenstandene som det er særlig viktig å ta vare på musealt. Det kan tenkes at det bør kunne arbeides med dette, men da bør det skje planmessig og ved hver enkelt institusjon. Kanskje de nye konsoliderte museer bedre kan håndtere slike spørsmål?

I det hele tatt, mindretallet tar opp en del punkter som gir gode suppleringer til flertallets innstilling, men etter vårt syn kanskje med litt vel uvillig lesning av dette flertallet. Likevel bør noen av synspunktene kunne tas med i det videre arbeid.

8. Kommuneprosjektet

Stange kommune vil rent prinsippielt gi sin tilslutning til tanken om en overføring til kommunene av myndighet og oppgaver på kulturminnefeltet. Også i dag spiller kommunene en betydelig rolle på dette området, især gjennom kommuneplanarbeidet ut fra plan- og bygningsloven, og det vil etter vår vurdering være naturlig med en videreføring, slik at også oppgaver etter kulturminneloven kan behandles lokalt. Bakgrunnen for en slik positiv holdning er at vi slutter oss til tanken om at det er en fordel for innbyggernes engasjement i kulturminnefeltet at avgjørelsesmyndighet i slike saker, skjøtsel av kulturminner, formidlingsarbeid m.m. vil være tjent med å flyttes nærmere brukeren.

En slik positiv holdning kan likevel ikke forsvares er uten at visse klare forutsetninger er på plass. Særlig to felter peker seg da ut som særlig viktige. Det ene er økonomi, og det andre er kompetanse. Økonomisk må en delegering følges av økte overføringer, og vi tror at det iallfall i starten vil være fornuftig med øremerking til ordningen har satt seg. Kompetanse er et annet viktig samlebegrep. Kommunene har også i dag sannsynligvis god kompetanse og mye erfaring med håndtering av planprosesser og planarbeid. Dette må videreføres og suppleres med kursing innen kulturminnevernet dersom det skjer overføring av ansvar til kommunenivået. På andre områder for kulturminnearbeidet vil det være svært variabelt med kompetansen i kommunene. Det er derfor viktig å øke utdanningstakten, både grunn- og videreutdanning og bedre mulighetene for samarbeid med instanser der kunnskapen finnes allerede i dag, for eksempel i museene, se mer om dette under punkt 5 ovenfor.